

RECENSIES

literatuur kon worden gehaald. Dat hij zich op deze wijze afhankelijk heeft gemaakt van toevalligheden en daardoor wel is moeten komen tot een nogal uiteenlopende behandeling van de wetsbesluiten, ligt dan voor de hand.

De 300 pagina's, die aldus zijn gevuld, worden voorafgegaan door een helder overzicht van de lotgevallen van de gaande en komende ministers in Londen en van de oorlog in het Verre Oosten, die de werkzaamheden van de regering vanaf maart 1942 aanzienlijk heeft uitgebreid. Voorts zijn er korte hoofdstukken over de positie van koningin Wilhelmina, de Buitengewone Raad van Advies, de Buitengewone Algemene Rekenkamer en het denken voor en in de oorlog in regeringskringen en na de oorlog door de Parlementaire Enquête-commissie over de bevoegdheid van de regering tot wetgeving in de bijzondere omstandigheden. Op zich laat dit zich allemaal prettig lezen en interessant is het ook nog, maar verband met de rest is niet te ontdekken, want in het verdere verloop van de studie wordt er niets meer mee gedaan.

De titel van het boek is natuurlijk onvolledig. Van den Brandhof heeft zijn onderzoek, wat ook voor de hand lag, uitgestrekt tot de gehele parlamentsloze periode. Mij is het een raadsel waarom het kabinet-Schermerhorn-Drees geen plaats op de titelpagina waard is bevonden, zoals het mij ook een raadsel is, waarom Van den Brandhof de voor hem toch relevante discussie van de Tweede Kamer met Kolfshoten onbehandeld heeft gelaten. Slechts luttele pagina's over het vraagstuk van de bevoegdheid van de rechter tot toetsing van de wetsbesluiten herinneren indirect aan dit debat.

Compositorisch verdient het boek ook al geen pluim. Daarvoor kent het te veel overlappingen en wisselen hoofdstukken van nog geen tien en van soms meer dan honderd bladzijden elkaar af. Naar Clío's maatstaven gemeten lijkt Van den Brandhof zieh aan het historisch ambacht vertild te hebben, maar het zou niet fair zijn niet nog eens te onderstrepen dat hij geen historicus is, maar een jurist die ons vak ook niet heeft willen beoefenen. Ook al maakt het boek de indruk geen originele bijdrage aan de historische kennis te zijn, voor wie het *Staatsblad* schuwt, kan het desalniettemin een nuttig hulpmiddel zijn.

J. Bosmans

R. Vandeputte, *Economische geschiedenis van België, 1944-1984* (Tielt-Weesp: Lannoo, 1985, 240 blz., f55,-, ISBN 90 209 1288 70).

R. Vandeputte is ongetwijfeld één van de meest aangewezen personen om de naoorlogse economische geschiedenis van België te boek te stellen: als oud-gouverneur van de Nationale Bank van België en als gewezen minister van financiën, om slechts de belangrijkste openbare functies van de auteur te vermelden, is Vandeputte immers steeds zeer nauw betrokken geweest bij de naoorlogse economische besluitvorming en zijn relaas van de feiten wekt dan ook meteen de nieuwsgierigheid op.

Nochtans is de *Economische geschiedenis van België, 1944-1984* niet uitgegroeid tot een persoonlijk getuigenis, integendeel: zoals de auteur in de inleiding uitdrukkelijk verklaart is zijn studie in de eerste plaats bedoeld als een zakelijk overzicht, als een samenvatting van de economische prestaties van ons land sinds de tweede wereldoorlog. Niet de interpretatie, wel de beschrijving van feiten vormt het uitgangspunt van de studie.

Het resultaat is zeker geslaagd te noemen: vertrekkend vanuit een chronologisch-thema-

tisch kader worden de belangrijkste elementen van het naoorlogs economisch gebeuren voorgesteld volgens een vast patroon: per vijf jaar krijgen we achtereenvolgens een inleidende beschouwing van de algemene kenmerken van het beschouwde lustrum, een overzicht van de conjunctuur in de verschillende nijverheidstakken, een evaluatie van de handels- en betalingsbalans, een beschouwing over de prestaties van de landbouw, de evolutie van prijzen en lonen, een beschouwing over de investeringen, een inzicht in de financieel-moneitaire gebeurtenissen, en tenslotte een overzicht van de instellingen en gebeurtenissen die het economisch leven beïnvloed hebben.

De gehanteerde methode (chronologisch-thematisch) en het gebruikte bronnenmateriaal (voornamelijk de Jaarboeken van het ministerie van economische zaken en de statistische publikaties van het NIS) staan er borg voor dat Vandepottes studie uitgegroeid is tot een vrij volledige beschrijving van het naoorlogse economisch gebeuren, waarbij economisch duidelijk in zijn ruimste betekenis dient geïnterpreteerd: zowel het Marshallplan, de instellingen van de EEG, het sociaal overleg, de Kongolese onafhankelijkheidsstrijd, de wereldtentoonstelling van 1958, ... kortom, vrijwel alle zuiver economische gebeurtenissen en alle aspecten van het maatschappelijk leven die maar enigszins invloed gehad hebben op het economisch beleid of op de economische conjunctuur, vinden een plaats in het beschreven chronologisch-thematisch stramien. Daar het boek bovendien kan bogen op een bondige schrijfstijl en een gemakkelijke toegankelijkheid (gedetailleerde inhoudstafel) durven we gewagen van een geslaagd naslagwerk voor de naoorlogse economische geschiedenis.

Niettemin menen we ook te moeten wijzen op enkele tekortkomingen van de beschreven studie. Zo kwamen, niettegenstaande de drang naar volledigheid, enkele ons inziens belangrijke aspecten van het economisch gebeuren te weinig of helemaal niet aan bod (De Eenheidswet komt bijvoorbeeld niet ter sprake), terwijl de impact van bepaalde wél vermelde gebeurtenissen, ons inziens werd onderschat (bijvoorbeeld de communautaire problematiek) of, in andere gevallen, overschat (bijvoorbeeld de oliecrisis). Bovendien dient gewezen op de nadelen van de chronologisch-thematische indeling: enerzijds de enigszins geforceerde indeling van het naoorlogse gebeuren in vijfjaarlijkse perioden (zoals de auteur trouwens zelf opmerkt in de inleiding), anderzijds de onvermijdelijke herhalingen in opeenvolgende hoofdstukken. Voegen we er ook aan toe dat, naar ons gevoelen, de statistische appendix wel een grotere uitwerking had verdiend in een studie die in de eerste plaats de evolutie van de belangrijkste economische grootheden wil beschrijven.

Deze randbemerkingen doen echter niets af aan de belangrijkste verdienste van de *Economische geschiedenis van België*, namelijk in een heldere, bondige en bevattelijke stijl de algemene tendensen van de Belgische economische geschiedenis sinds de tweede wereldoorlog geschetst te hebben.

M. Goossens

R. Boltendal, *Koerier tussen gisteren en morgen. De geschiedenis van Je Maintiendrai Friesland 1944-1984* (Drachten-Leeuwarden: Friese Pers Boekerij, [1985], 228 blz., f29,90, ISBN 90 330 1354 1).

Enige maanden na de bevrijding werd de Stichting Je Maintiendrai Friesland in het leven geroepen. De oprichters waren afkomstig uit de illegale groep, die in Friesland het blad *Je*